

Skatterestancer ogsaa folgte, og disse Restancer vare fra flere Aar. Nu er det 10 à 12 Aar siden, at dette Gods er bleven solgt til Fæstebønderne, navnlig til Gaardmændene, og nu ere de fleste Gaarde blevne deelte i 2, og paa hver af disse Gaarde sidde nu altsaa tvende Familier paa det, som ikke tidligere en Fæster har kunnet ernære sig paa, og de svare som oftest Renten af hele Kjøbesummen, som de have givet for Gaardene, samt de Skatter, som blive dem affordrede til Staten. Bygningerne ere nu aldeles ny opførte og aldeles uskendelige. Den, som for en Tid af 12 à 14 Aar siden har været der, da det var Fæstegods, og nu igjen kom derhen, han vilde sige, at det er en ganske anden By, med Undtagelse af Husene, som destoværre endnu ere Fæstehuse og alle saa godt som ligge paa Jorden; Huusmændene formaae paa ingen Maade at bygge Stederne op, ligesom de heller ikke have Lust dertil, saalænge de ere Fæstere; da de ikke vide, om deres Børn kunne faae noget Godt deraf, da Husene, som oftest, blive bortleiede, naar de blive fæstlede. Ingen Mand, som har sit Liv hjært, tør næsten vove at gaae ind i disse Huse, af Frygt for, at de skulle styrte sammen over ham. Disse Huusfæstere ville meget gjerne kjøbe Husene, dersom de kunde faae dem, og de vilde da, efter min Mening, blive meget gode Huse, naar t. Ex. et Par Huusmænd kunde enes om, den Ene at flytte ud paa Kjørlodderne og den Anden paa Marklodderne, thi der er paa dette Gods en meget uheldig Udskytning, idet at Kjørlodderne ligge langt fra Marklodderne; men en saadan Udskytning kan ikke stee, saalænge de ere Fæstere. Jeg kan fremdeles ikke forstaae, hvorledes man kan paaberaabe sig saa meget de frivillige Dvereenksomster, da ogsaa jeg kjender Godser, hvor Cieren paa ingen Maade vil sælge; navnlig kjender jeg et Gods, hvor Cieren end ikke vilde lade sig accordere om Hoveriafløsningen, men man maatte bruge Loven i hele sin Strengthed, for at faae denne Trædømme afløst; han vilde endogsaa kjøbe mere Bøndergods, for maastee ogsaa at herse strengt over disse Bønder. Jeg synes heller ikke, at denne Lov, som man kalder en Tvangslov, modsætter sig de frivillige Dvereenksomster, men derimod meget mere frem-

mer disse. Jeg skal til Slutningen bede den høitagtede Regjering, at den ikke vil modsætte sig Lovens Udkomme; thi jeg troer, at den vil være til Held og Velstignelse for hele Landet.

Steenstrup: Jeg skal med den foregaaende Taler sande, at, naar man saa sildig i en Sag faaer Ordet, saa maa man vel vogte sig for ikke at trætte det ærede Things Taalmodighed. At jeg saa sildig i denne Sag har bedt om Ordet og erholdt det, er med fuldkommen Overlæg, fordi jeg meente som Ny her i Salen at skulle lære af dem, der i denne Sag vare mere bevandrede. Jeg sigter dermed ikke netop til, at jeg vilde tilstedsætte min egen Erfaring om Selveiendoms Gavnlighed og Held for Bøndestanden og for enhver landboværende Mand, eller om det Velgjørende for hele vort Landbosforhold i, at Fæsteforholdet kunde ophøre, men jeg sigter derved navnlig til, at jeg meente, at det, som skulde være Gjenstand for første Behandling under nærværende Sag, var at drøfte de Grundsætninger, hvorpaa Lovudkastet, saaledes som det er forelagt, er bygget, for at og om man derved kunde komme til den Erkjendelse, at man turde gaae ind derpaa, naar man først var kommen til Erkjendelse af, at en saadan Lov virkelig skulde emanere. Jeg har derfor med megen Opmærksomhed lyttet til de forskjellige Foredrag; thi jeg tør frit paastaae, at jeg hjerteligt og inderligt erkjender det Gavnlige i Selveiendom; jeg har seet dette Fortrin fra min tidligste Ungdom, som født og hjemmehørende paa Landet, og har faktisk kunnet sammenligne det med Tilstanden paa Fæsteegnene. Jeg har tillige i den Erfaringskreds, hvor jeg nu lever, tilstrækkelig Leilighed til at see, at Tilstanden hos den frie Bruger af sin egen Eiendom i alle Maader, og med Hensyn til hans hele Udvikling, er heldigere end der, hvor Fæsteforholdet findes, uagtet man naturligviis hverken maa glemme eller oversee, at, naar man nu taler om Fæste og Fæstebønder, taler man om et ganske andet Forhold end det, der forbindes med dette Begreb fra en ældre Tid, eller endogsaa fra den Tid af, da selv den reformerede Lovgivning begyndte at virke. Imidlertid er der visselig meget endnu, som kan vække Betænkkeligheder i en Sag som denne. Det er blevet yttret af den ærede Forslags-